

Info
muzew

Muzeul Țării Crișurilor – scurt istoric –

Muzeul Țării Crișurilor este găzduit, începînd cu 17 ianuarie 1971, într-un somptuos și elegant Palat baroc. Acesta a fost ridicat în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și, împreună cu Basilica romano-catolică și cu Șirul canonicilor din apropiere, formează cel mai important complex baroc din România, precum și unul din cele mai reprezentative ale Europei.

La 23 mai 1752, conform documentelor existente, s-a pus piatra de temelie la Palatul baroc, destinat a fi sediu al Episcopiei romano-catolice de Oradea. Arhitectul austriac Franz Anton Hillebrandt (1719-1797) a preluat conducerea șantierului deși, inițial, arhitectul italian Giovanni Battista Ricca a fost desemnat în acest rol.

Timp de 24 de ani, respectiv pînă în anul 1776, s-a ridicat, la Oradea, un palat în formă de U, care se dezvoltă pe 3 nivele și este încununat de un acoperiș frînt, specific barocului austriac. Pe fațada principală se detașează rezalitul central, decorat simetric cu pilaștri terminați în capiteli ioni, ghirlande și falduri, toate acestea punînd în valoare, cu o distincție unică, porțile de acces spre interior și ferestrele de la etajul I, rezalit terminat în partea superioară într-un fronton triunghiular.

Interioarele Palatului baroc impresionează prin rigoarea organizării spațiale și sobrietatea decorativă, caracteristici ce se regăsesc prezente în holul central și la nivelul etajului de referință din configurația clădirii, spre care se accede prin monumentale scări. Aici se află Sala festivă, impozantă prin volumetrie și prin decorurile pictate datorate lui Francisc Storno (1879), de inspirație renașcentistă și Capela Palatului, unde se păstrează picturi semnate de plasticianul de sorginte bavareză, Johann Nepomouk Schöpf. Acesta, pe tavanul capelei, reconstituie printr-un desen expresiv și un colorit bine strunit bolta cerească, iar în pînza de deasupra altarului redă tema *Sfîntul Boromaeus rugîndu-se în timpul epidemiei de ciumă*, ambele picturi înnobilînd încăperea respectivă.

În ceea ce privește restul camerelor de la etajul I, acestea se individualizează prin soluții decorative și de ambientare interioară în maniera barocului austriac: pilaștri terminați în capiteli corintice, stucaturi de o diversitate a formelor ornamentale remarcabilă, sobe de faianță glazurată individualizate prin proporții și rezolvări estetice aparte, șemineuri placcate cu marmură colorată.

Organizarea în plan a parterului și a etajului II stă sub semnul simplității și funcționalității. În ansamblul său, Palatul rămîne însă un model de referință pentru barocul european în general, clădire care astăzi găzduiește o instituție muzeală cu recunoaștere națională și internațională, în cadrul căreia un loc special îl dețin cele patru expoziții de bază: Istorie, Artă, Etnografie și Științele naturii, unde sînt expuse mărturii ce ilustrează apariția și evoluția vieții în acest areal geografic, precum și dovezi materiale și spirituale legate de afirmarea unei civilizații specifice în nord-vestului României. În cadrul acestui spațiu se mai oferă o serie de expoziții temporare cu diverse tematici, valorificînd patrimoniul propriu, al muzeelor din țară și din afara României.

Muzeul Țării Crișurilor este nu numai un loc de mare valoare istorică, ci și o instituție de cultură vie, racordată la fenomenul spiritual actual.

The Museum of Criş County

– Short history–

The Museum of Criş County has been opened in the sumptuous elegant Baroque Palace since January 17th 1971. The Palace together with the Roman-Catholic Basilica and the Canons' Row nearby make up a Baroque complex, unique for Romania and even for Europe.

It was on 23rd of May 1762 when it was laid the foundation stone of the Baroque Palace, a former residence of the Oradea's Roman-Catholic Bishopry and finished in 1770 by following the Austrian architect Franz Anton Hillebrandt (1719-1797) plans. The building is U-shaped, it has 3 levels and has a typically Austrian Baroque roof. The central risalit of the principal facade is of an impressive distinction: it is symmetrically decorated with pillars having ionic capitals, with garlands and folds that reveal three inner access gates, respectively the windows of the first floor with the triangular gable that surround the superior side with elegance.

The inside of the Baroque Palace is marked by the ornamental and spatial of the central hall, by the monumentality of the stairs leading to the first floor, the reference level in the configuration of the building. There is the Honour Hall here, covering two floors, dominated by a compositional painting individualized by ornaments of Renaissance origin. The Palace Chapel houses the mural paintings belonging, likewise those from the Honour Hall, to Johann Nepomouk Schopf (late 18th century), a member of a Bavarian family of painters. The ceiling of the Chapel, renders the heaven by an impressive drawing and a refined colouring; the canvas above the altar (St. Boromaeus praying during the plague epidemia) is relevant especially due to the message the theme conveys, ennobling the two rooms. But these spaces, as all the other rooms here, get individualized through aesthetical solutions belonging to the eclectic spirit of the Austrian Baroque architecture: pillars ending in Corinthic capitals; stucco works with a considerable variety of forms; glazed tiled stoves of a decorative sumptuosity, unique in the atmosphere of the rooms where are also fireplaces covered with places of coloured marble.

The ground floor and the second floor are characterized by simplicity and functionality. But on the whole, the Baroque Palace remains a model of reference for this style in general, which has been turned to a good account with the maximum respect since its inauguration. Since then four basic exhibitions have been permanently visited: history, arts, ethnography and natural sciences, where are displayed, respecting the classical rules of exhibiting, pieces of a special patrimonial value, representative for everything that the west of Romania's traditional civilisation means.

M U Z E U L ȚĂRII CRIȘULUI
THE CRIȘ COUNTY MUSEUM
ORADEA

Le Musée de Tara Crisurilor – bref historique –

Dès le 17 janvier 1971, le Musée de Țara Crișurilor a commencé son activité dans le somptueux et l'élégant Palais Baroque qui, de pair avec la Basilique Romaine-Catholique et l'Enfilade des Chanoines, constitue un complexe baroque unique non seulement dans la Roumanie mais dans l'Europe aussi.

Au 23 mai 1762 on a commencé la construction de Palais Baroque (autrefois résidence romaine-catholique), qui a été finie en 1770 conformément aux plans conçus par l'architecte Franz Anton Hillebrandt (1719-1797). Le bâtiment a la forme de la lettre "U", a trois étages et un toit qui est spécifique au baroque autrichien. La façade principale se distingue grâce au décrochement central, d'une très grande distinction, orné symétriquement avec des pilastres couronnés des chapiteaux ioniques et des guirlandes qui encadrent les trois portes d'accès au dedans et les fenêtres du premier étage, et le fronton triangulaire qui encadre élégamment la partie supérieure.

L'intérieur du Palais se distingue par la sobriété décorative du hall central et par la monumentalité de l'échelle qui conduit vers le premier étage qui est aussi le niveau de référence dans la configuration du bâtiment. On y trouve la Salle de Festivités (qui a la hauteur de deux étages) caractérisée par des compositions picturales qui appartiennent à la Renaissance. Dans la Chapelle du palais et dans la Salle de Festivités aussi on trouve des peintures murales réalisées par le Bavarois Johann Nepomuk Schöpf (la fin du XVIII-ème siècle); le plafond de la Chapelle reconstitue la voûte céleste par un dessin expressif et un coloris raffiné; la toile au-dessus de l'autel (*La prière du Saint-Boromaeus pendant l'épidémie de peste*), est importante surtout pour le message du thème. Mais ces espaces et le reste des chambres aussi se distinguent par des décorations plastiques qu'on ne pourrait pas confondre grâce à l'eclectisme de l'architecture baroque autrichienne: des pilastres couronnés des chapiteaux corinthiens, des stucages qui se caractérisent par une remarquable diversité thématique des formes, des poêles en faïence d'une somptuosité décorative unique dans l'ambiant des chambres où sont situées des cheminées plaquées en marbre coloré.

Le rez-de-chaussée et le deuxième étage sont situés sous le signe de la simplicité et de l'utilité. Mais dans son ensemble, le palais reste un modèle de référence pour le style baroque en général, fait mis en évidence surtout après l'inauguration du musée. Dès lors, on peut toujours visiter quatre expositions de base: l'histoire, l'art, l'ethnographie et les sciences de la nature, ou sont exposés, respectant les règles classiques, des témoignages qui prouvent l'apparition et l'évolution de la vie dans cette zone géographique, des pièces ayant une valeur patrimoniale spéciale, représentatives pour tout ce qui signifie la civilisation traditionnelle à l'ouest de la Roumanie.

A Körösvidéki Múzeum – történeti vázlat –

A Körösvidéki Múzeum 1971 január 17-től működik az elegáns és fényűző Barokkpalotában. Ez, a közvetlen szomszédságában levő római-katolikus Bazilikával és a Kanonokssorral együtt, Romániában, de akár Európában is, páratlan barokk-komplexumot képez.

A Barokkpalotának, mint a váradi Római-Katolikus Püspökség volt székhelyének, az alapkövét 1762 május 23-án tették le, építése pedig 1770-ben fejeződött be, Franz Anton Hillebrant (1719-1797) osztrák építész tervei alapján. Az épület U-alakú és háromszintes, amit mintegy megkoronáz az osztrák barokkra jellemző tetőzet. A főhomlokzaton a központi rizalit tűnik szembe, amit szimmetrikusan elhelyezett és jónikus oszlopfőkkel ellátott falpillérek, füzérek és redők díszítenek, amelyek a háromajtós bejáratot, illetve az első emeleti ablakokat keretezik, valamint a felsőrészt elegánsan övező háromszögletű oromzat.

A Barokkpalotába lépve azonnal feltűnik a méreteiben és díszítésében mértéktartó központi előcsarnok, valamint az első emeletre vezető monumentális lépcső. Itt található a két emeletnyi magasságú Díszterem, amit reneszánsz ihletettségű festménykompozíciók urálnak.

A palota Kápolnája, akár a Díszterem is, egy bajor művészcsaládból származó festő, Johann Nepomuk Schöpf (XVIII.sz.vége) által készített freskókat őriz: a kápolna mennyezete igen kifejező rajzával és kifinomult színeivel a mennyboltot ábrázolja, míg az oltár fölötti kép (Szent Boromaeus imádkozása a pestisjárvány idején) elsősorban a téma emelkedett üzenete révén tűnik ki. Ugyanakkor ezeknek a helységeknek, akárcsak az ezen a szinten található többi teremnek is, jellemző sajátossága az osztrák barokképítészet eklektikus szellemében fogant esztétikai megoldások: korintoszi oszlopfőkben végződő falpillérek, formájukban igen váltotztatós stukatúrok, az illető termék milliójéhez illő pazar dekorációjú fajanszkályhák és színes márvánnyal borított kandallók.

A földszintre és a II.emeletre az egyszerűség és a funkcionalitás jellemző. A maga egészében, a Barokkpalota ennek a stílusnak általános viszonyítási modellje, és mint ilyen megnyitásától kezdve maximálisan érvényesül. Azóta állandó jelleggel látogatható négy alapkiallítás: történelmi, képzőművészeti, néprajzi és természettudományi. Ezek keretében nyomon követhető az élet megjelenése és fejlődése az adott földrajzi régióban, megcsodálhatók a kulturális örökséghez tartozó kiemelkedő értékek, Románia nyugati részének hagyományos civilizációjára jellemző muzeális tárgyak.

100 de ani de la descoperirea Peșterii de la Cascadă (Vadul Crișului, jud. Bihor)

100 years from the discovery of Cascade Cave (Vadu Crișului, Bihor)

Cîteva denumiri uzuale

Cea mai cunoscută peșteră din defileul Crișului Repede, este Peștera de la Vadul Crișului - numită și Peștera Vadului, Peștera Zichy, Peștera Izvorul sau Peștera de la Cascadă, după frumoasa cascadă a pîrîului Peștireu. Avînd în vedere că în defileu există peste 100 de peșteri, cu diverse denumiri - printre care unele sinonime au creat confuzii chiar și în literatura de specialitate - recomandăm folosirea ultimei denumiri dintre cele amintite.

Scurt istoric

Peștera a fost descoperită la data de 10 noiembrie 1903, în urma dinamitării blocului de calcar de deasupra cursului pîrîului, de către renumitul animator al turismului bihorean, Iuliu Czárán. La scurt timp după descoperire, contele Ö. Zichy (fostul proprietar al terenului) finanțează prima amenajare cu podețe și scări de lemn. În 1905 peștera se deschide pentru vizitare. Partea vizitabilă este cartată de G. Monoki, în 1907. Într-o notă apărută în 1909, A. Herrmann califica peștera ca fiind cea mai frumoasă și cea mai intactă peșteră din Europa. Primele date biospeologice referitoare la fauna deosebit de interesantă a peșterii, au fost publicate în cel de-al doilea deceniu al secolului trecut, de către E. Csíki și K. Szombathy, cercetările fiind continuate în perioada interbelică de V. Pușcariu, R. Jeannel, P. A. Chappuis și alți cercetători renumiți, printre care și marele savant Emil Racoviță. După cel de-al doilea război mondial cercetările biospeologice sînt reluate de colectivul Institutului de Speologie din Cluj. În paralel cu

acestea, Muzeul Țării Crișurilor din Oradea întreprinde, de asemenea, cercetări științifice, dintre care menționăm mai ales pe cele paleontologice. Primele colectări de faună cavernicolă fosilă se datorează regretatului coleg Tiberiu Jurcsák, care inițial a presupus, apoi a identificat un punct fosilifer din peșteră. Un aport deosebit la cercetările de teren l-au adus desigur speologii, în special membrii unor cluburi de speologie din Oradea. În cadrul campaniei de teren din 1990, C. S. Crysis, în colaborare cu muzeul, colectează oase de urs al cavernelor (*Ursus spelaeus*), dintr-o săpătură cartată printr-o metodă nouă în speologie.

Importanță multidisciplinară

Peștera prezintă importanță deosebită sub diferite aspecte. Iată numai câteva dintre ele:

- cartografică
- tectonică
- hidrologică
- biospeologică
- botanică
- paleontologică
- turistică

În anul 1955, la propunerea Academiei Române, peștera este declarată rezervație - monument al naturii. În prezent este administrată de Muzeul Țării Crișurilor, Oradea.

Invitație la expoziție

Problemele schițate în nota de față vor fi prezentate detaliat în cadrul expoziției temporare **100 de ani de la descoperirea Peșterii de la Vadul Crișului**. Expoziția, pe care vă invităm cu drag să o vizitați, va fi deschisă în luna noiembrie, la Secția de Științele Naturii a Muzeului Țării Crișurilor. Sperăm să o putem vernisa pe data de 10 noiembrie - exact după 100 de ani de la descoperire.

Bibliografie selectivă

Czier, Z. 2001, **Mamifere caracteristice pentru Paleoliticul și Mezoliticul din Nord-vestul României- Adevărul omeneste posibil pentru rînduirea binelui** (volum omagial dedicat profesorului Sever Dumitrașcu la împlinirea vârstei de 65 de ani): 413-418, 4 Pl., Oradea (Universitatea din Oradea, Muzeul Țării Crișurilor, Fundația Culturală "Munții Apuseni").

Czier, Z., Gáspár, T. 1990, **Retrospectiva cercetărilor întreprinse la Peștera de la Cascadă (Munții Pădurea Craiului, România) (1903-1990)- Crisia 20**: 567-582, 2 Fig., Oradea.

Czier, Z., Gáspár, T. 1993, **Peștera de la Cascadă (Munții Pădurea Craiului) aspecte speologice și paleontologice- Nymphaea, Folia naturae Bihariae 21** (1991): 33-68, 13 Fig., 19 Pl., 8 Tab., Oradea.

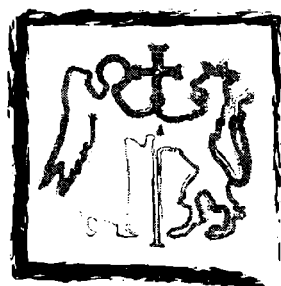
Gáspár, T., Czier, Z. 1989, **Repertoriul peșterilor din Defileul Crișului Repede între Șuncuiș-Vadu Crișului (Județul Bihor)- Crisia 19**: 675-729, 1 Fig., 30 Pl., 2 Tab., Oradea.

SALONUL MUNICIPAL DE ARTĂ

O R A D E A

THE MUNICIPAL SALON OF FINE ARTS

EDIȚIA I / FIRST EDITION 18.12.2002-20.01.2003

Oradea a fost și este un oraș unde artele plastice au cunoscut o afirmare firească. Atracția față de așezarea de pe malurile Crișului Repede, față de un peisaj ce predispune la reverie, unde boema artistică s-a exprimat cu o nonșalanță generatoare de opere de artă, au avut drept urmare consacrarea unui centru cultural-artistic esențial pentru această parte a României, dar și pentru Europa Centrală.

Salonul Municipal vine să certifice, pe de o parte continuitatea preocupărilor din domeniul artelor plastice la Oradea, iar, pe de altă parte, dorința noastră de a contribui la inițierea și consacrarea unei manifestări expoziționale care să servească intereselor artiștilor profesioniști. Salonul Municipal se dorește a fi, totodată, expresia intențiilor Primăriei și Consiliului Local de a înnobila Oradea cu noi spații de expunere, unde creatorii de artă contemporană vor avea dreptul la periodice apariții publice, la un dialog cu reprezentanții comunității orădene și nu numai, un Salon care să reunească arta și artiștii sub binefăcătoarele virtuți ale culturii, în perspectiva și unei integrări multiculturale.

Petru Filip, Primar al Municipiului Oradea
Catalog *Salonul municipal de artă Oradea*

Salonul Municipal al anului 2002 - inițiat de Muzeul Țării Crișurilor și realizat în colaborare cu Primăria Municipiului Oradea și Uniunea Artiștilor Plastici din România, Filiala Oradea - are menirea, la această primă ediție, să ofere localnicilor

orădeni și nu numai, o imagine obiectivă și aproape exhaustivă asupra plasticienilor orădeni profesioniști (pictori, sculptori, graficieni, ceramiști, textiliști și adepți ai mișcării Intermedia). Sînt peste 10 ani de cînd aceștia nu s-au aflat alături, la Oradea, într-o expoziție de asemenea cuprindere. De atunci și pînă acum traseul evolutiv al multora s-a împlinit firesc, inclusiv din perspectiva recunoașterii individuale. Sînt acestea motivele pentru care Salonul reprezintă, în primul rînd, șansa de a descoperi creatori care, fără îndoială, se disting prin valoare.

Se află, pe simeze, reprezentanții generației care într-o existență exemplară, de lungă durată, și-au onorat condiția de făptuitori întru artă. Fiecare în parte se detașează prin stilul inconfundabil, ce este expresia formării într-o școală de arte frumoase de factură tradiționalistă. Urmează, apoi, generația matură care, la rîndul ei, aduce în atenție personalități cu o manieră de lucru distinctă, modernă și consistentă ca mesaj.

Generația optzecistă, a *Atelierului 35*, după cum o dovedește expoziția actuală, este la apogeul creației. Datorită lor Oradea a avut șansa integrării și în peisajul universal al artelor plastice contemporane, participările la bienalele de la Veneția sau Sao Paolo, ca și la numeroase expoziții de incontestabil ecou, confirmînd acest adevăr. Punerile în pagină semnate de aceștia vizualizează trăiri concretizate în armonii cromatice și formule compoziționale individualizante.

Nouăzeciștii, care au șansa libertății necondiționate, inclusiv în afirmarea propriei viziuni artistice, sînt încă în căutarea unui stil definitiv. În aceeași situație se află și cei mai recentți absolvenți, majoritatea ai Facultății de Arte Vizuale din Oradea. Toți împreună se constituie într-o grupare care certifică viitorul filialei.

Artiștii plastici profesioniști orădeni participanți la Salonul Municipal sînt parte indispensabilă a societății orădene, care trebuie respectați și susținuți pentru contribuția lor în afirmarea identității culturale a Oradiei.

Dr. Aurel Chiriac

Catalog *Salonul municipal de artă Oradea*

PICTURĂ

AUREL POP
PEISAJ ORĂDEAN

GRAFICĂ

GINA HORA
EU ȘI TU (PROIECT RATAT),
APRILIE 2002

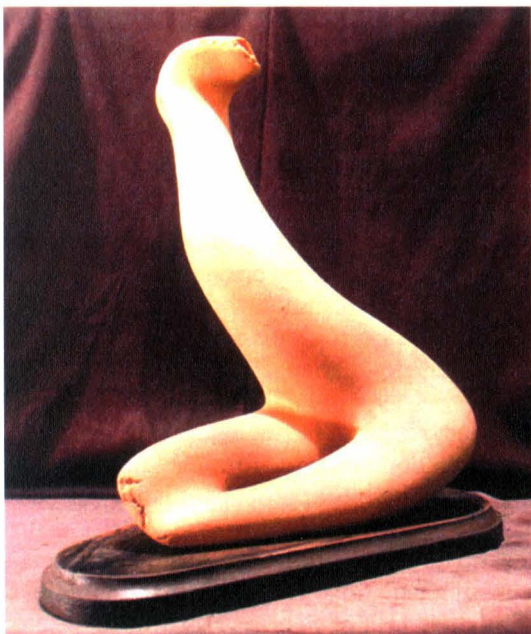
TEXTILE

CORINA BACIU
TIMP NEÎMPLINIT

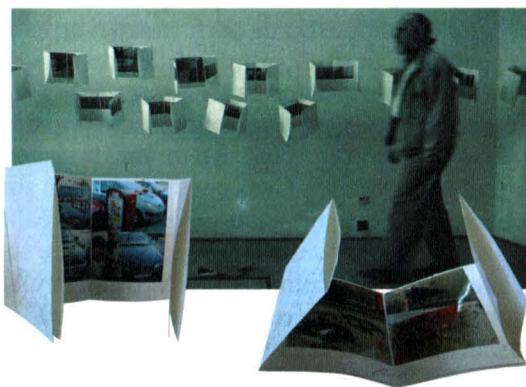

SCULPTURĂ

DOINA TĂTAR
TORS

INTERMEDIA

DOREL GĂINĂ
RESPIRAȚII DINSPRE ORAȘ

CERAMICĂ

JAKOBOVITS MÁRTA
MAGIC BOX

RESTAURAȚIA NORMALITĂȚII

Căzute o vreme în desuetitudine, marile reuniuni expoziționale, numite îndeobște “saloane de artă”, revin în actualitatea preocupărilor obștilor artistice. Dar nu ca o fantasmă nostalgică, așa cum nelalocul lui crezuse un anume vorbitor dintre notabili comunității orădene prezent la vernisaj, ci ca o regăsire a identității valorice și civice a artistului, desfigurată de ingerințele dogmatice și dirijiste ale activismului cultural din anii rătăcirilor comuniste.

Salonul municipal de artă Oradea a renăscut la finele anului 2002 dintr-un asemenea imbold restaurator. Nu trebuiau condamnate “formele” pentru “erorile de conținut” inspirate de profesioniștii improvizățiilor propagandistice. Cu această convingere s-au pus pe treabă dr. Aurel Chiriac, directorul Muzeului Țării Crișurilor, care a și găzduit în spațiile sale pe cei 60 de artiști expozanți, Aurel Roșu, actualul lider al filialei UAP Oradea și entuziaștii lor susținători de la Primăria Oradiei și ai Direcției pentru Cultură și Patrimoniu Național Bihor. Și prin strădaniile lor însumate, ce au necesitat câteva luni de preparative laborioase, “starea artelor plastice bihorene” s-a configurat într-un concept expozițional complex, foarte divers în tendințe stilistice și cu adevărat probator în demonstrarea performanței artistice.

Două atribute se disting cu pregnanță în această primă ediție (restaurată) a Salonului orădean: *excepționala deschidere spre orientări estetice de mare actualitate* și aerul de prospețime și cumpătată îndrăzneală în mînuirea și primenirea limbajului plastic adus de creația tinerelor generații. Aproape o treime din lucrările expuse poartă girul acestor noi veniți în agora artelor. Ceea ce reprezintă, în sine o performanță remarcabilă a Salonului orădean. Dacă mai adăugăm la această realitate și marcajul stilistic perfect controlat și coerent amendat de formule înnoitoare subtil asimilate al generațiilor consacrate, avem imaginea combustiiilor care animă în sens creativ întreaga suflare artistică bihoreană pentru progresul artelor, în general. Din aceasta derivă, cred, cel al doilea atribut esențial al actualului Salon: *europenitatea discursului plastic* și efortul vădit al artiștilor din toate generațiile de adecvare a limbajelor și formelor de expresie la “spiritul epocii” pe care o trăiesc(...)

De la echilibrul și temperanța clasicității, ori de la perpetuarea în cheie proprie a marilor deschideri estetice ale secolului al XX-lea și pînă la tentativele liberale ale artei contemporane, vizînd elemente de radicalizare extremă a limbajului și mijloacelor plastice, toate acestea se regăsesc în diferite dozaje și modalități de expresie, și în Salonul orădean. Este dovada că adevărul cercetării artistice nu are limite și nici tipare prestabilite și că în trupul mereu ingenuu al artei nu este loc de prejudecăți și revolte fără sens. Este domeniul în care lumea își poate contempla în voie chipul ei de mîine!

Corneliu Antim,

Revista Familia, nr.1/ianuarie 2003

**Săpături arheologice de salvare
de la Suplacul de Barcău**
*Archaeological rescue excavations from
Suplacu de Barcău*

Perioada de desfășurare 15 mai-21 septembrie 2002

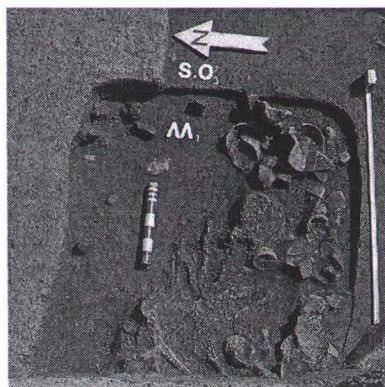
Colectiv Dr. Doina Ignat, Lakatos Attila, Gruia Fazecaș. Colaboratori: Călin Ghemiș, Mariana Mechiș

Cu ocazia construirii unui baraj hidroenergetic pe cursul râului Barcău, avînd ca scop regularizarea în aval a cursului de apă, iar ca efect producerea în amonte a unui lac de acumulare de cca 720 ha, au fost demarate săpături arheologice care au ca scop eliberarea zonei afectate de viitorul lac, de sarcină istorică.

Alături de siturile de la Corău I și II, Lapis I și II, deja cunoscute în literatura de specialitate, au fost identificate o serie de noi puncte: Corău III și IV, Gyertyános I și II, Eger, Szilvas, str. Zărandului-cimitirul ortodox, ieșirea din defileul de la Marca.

Materialele descoperite aparțin epocii neolitice (grupul cultural Ciumești), eneoliticului timpuriu (grupul Suplac), eneoliticului târziu (cultura Coțofeni), bronzului târziu (cultura Igrîța), secolele II-IV d.Chr., evului mediu timpuriu (perioada migrațiilor) și evului mediu clasic.

Avînd în vedere bogăția materialului descoperit, precum și suprafața mare neinvestigată încă, cercetările arheologice în această zonă vor continua și în acest an.

Șantierul arheologic de salvare de la Oradea-Salca **“Fabrica de bere”** *Archaeological site from Oradea-Salca*

Perioada de desfășurare: 19 ianuarie-15 aprilie 2002

Colectiv: Gruia Fazecaș, Lakatos Attila. Colaborator: Călin Ghemiș

Terasa Salca a Crișului Repede era cunoscută în literatura de specialitate încă de la începutul secolului trecut datorită bogăției materialului arheologic, precum și oportunității de a rezolva câteva aspecte de cronologie privind perioada neoliticului final și eneoliticului timpuriu.

Deoarece în acest punct urma să fie ridicat un mare complex comercial care ar fi compromis definitiv cercetarea arheologică, în acest punct s-a pornit o campanie de cercetări arheologice de salvare și eliberare a terenului de sarcină istorică.

Au fost descoperite o serie de locuințe, cuptoare de ars ceramică, gropi menajere, precum și un mormânt de înhumare.

Pe baza tipologiei ceramicii, materialele au fost atribuite culturii Tisa II, grupului Herpály, culturii Tiszapolgár și secolelor IV-V d.Chr.

Deosebit de interesantă și frumoasă este ceramica specifică grupului Herpály (eneolitic timpuriu), care prin motivele și ornamentele sale reprezintă adevărate opere de artă ale omului preistoric.

Cercetările arheologice-Cetatea Oradea *Archaeological researches-Fortress of Oradea*

Săpăturile s-au concentrat în jurul clădirii fostei vămi. Intrată într-un proces de restaurare, au fost necesare sondaje în vederea stabilirii gradului de rezistență. În acest scop au fost practicate trei sondaje: două pe latura de nord-vest și una pe cea de nord, având fiecare dimensiuni de 3x2 m. Relevante din punct de vedere arheologic au fost doar primele două. Astfel stratigrafia sitului constă într-o succesiune de amenajări și reamenajări alcătuite din nivele de pământ amestecat cu fragmente de

cărămizi, piatră, chirpic și pigmenți de arsură.

În privința fundațiilor clădirii este de remarcă adâncimea lor impresionantă – sondajul nostru sesizându-le la –5,30 m. Ridicată la mijlocul secolului al XVIII-lea, fosta clădire a vămii a suprapus zidul medieval de incintă care o străbate în diagonală, fiind cauza principală a tendințelor de înclinare a suprastructurilor. Este interesant de subliniat faptul că la un secol de la terminarea construcției, în jurul anului 1850, substructurii i-au fost adosați contraforți din cărămidă la o distanță de cca. 2 m unul de celălalt. Datarea acestora a fost posibilă cu ajutorul ștampilelor de pe cărămizi. În țesătura zidului clădirii au

fost observate fragmente de encadrame din piatră, gotice și renașcentiste, provenite de la vechiul ansamblu medieval al cetății.

Materialul arheologic recoltat a fost relativ bogat constând din fragmente ceramice (sec. XIII-XVII), fragmente de cahle, piese din bronz, fier și sticlă, ultimele fără o datare foarte precisă.

Dr. Doru Marta

Raport cu privire la cercetările arheologice efectuate în peștera Meziad, com. Remetea jud.Bihor

Report regarding the archaeological researches from Meziad Cave

Peștera Meziad este situată la extremitatea sudică a Munților Pădurea Craiului fiind una dintre cele mai cunoscute peșteri din România. Primele cercetări din această peșteră datează din secolul XIX când avem primele date despre ea. Este de semnalat faptul că cea mai veche semnătură de pînă acum datează din 1809, ceea ce înseamnă că peștera era frecventată încă înainte de această dată.

Din punct de vedere topografic peștera este cartată în 1863, când A. Schmidl face o descriere pentru 1252 metri de galerii, la acea dată fiind considerată cea mai lungă din Europa.

La sfîrșitul secolului XIX peștera este amenajată prin grija marelui mecena al turismului bihorean, Iuliu Czarán, care o va și recomanda spre vizitare mai tîrziu,

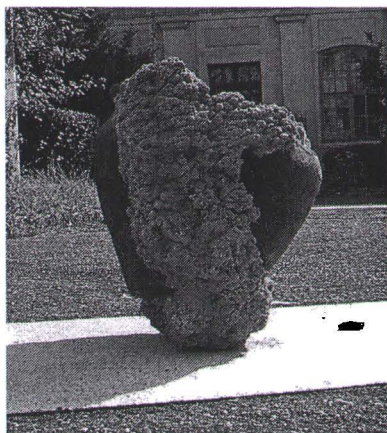
în 1903.

Cercetări, de data aceasta științifice, sînt efectuate în perioada cuprinsă între 1921- 1930, de marele biospeolog Emil Racoviță, care face o serie de observații asupra faunei cavernicole, regimului microclimatic și a faunei fosile, descriind de aici o serie de specii de troglodite. În decursul anilor, peștera a fost de mai multe ori cercetată, cartată și recartată. În prezent, prin grija Clubului de speologie Cristal, peștera a fost reexplorată și recartată, fiind cunoscuți 6292 metri galerii cu o diferență de nivel de + 98 metri etajați pe IV etaje.

Primele informații arheologice despre peștera Meziad provin din anii 70, cînd sînt menționate cioburi aparținînd perioadei neolitice și perioadei dacice, lipsind datele privind complexele și contextele arheologice.

Cercetările arheologice și paleontologice efectuate în toamna anului 2002 au pus în evidență realități deosebit de interesante legate de habitatul uman din această peșteră. Cu ocazia cercetărilor de teren au fost identificate IX puncte cu descoperiri arheologice și trei noi puncte cu descoperiri paleontologice de o importanță deosebită pentru preistoria zonei. În afara descoperirilor din peșteră au fost descoperite alte cîteva noi puncte, este vorba despre valea Zopozîi de unde provine un celt din bronz, peștera Leucușe cu materiale datînd din epocile neolitică și bronz final și descoperirile din portalul peșterii Rai.

Considerații istorice.

Privite în ansamblu, descoperirile din peștera Meziad ridică o serie de probleme mai ales prin complexitatea acestor descoperiri.

Cronologic vorbind, în perioada neolitică peștera este foarte populată, fapt argumentat de mulțimea punctelor cu descoperiri datînd din această perioadă. Dacă judecăm după rezultatul cercetărilor din abri, aceste locuiri sînt sezoniere și în cea mai mare parte legate probabil de supravegherea recoltelor pe o anumită perioadă a anului. De remarcat este faptul că adăpostul cercetat a fost amenajat îngrijit prin aducerea din afara peșterii a unui pămînt de culoare galbenă, nisipos, care avea rolul evident de izolator termic, date fiind condițiile de locuire de aici. Nu trebuie omis faptul că aceste comunități sînt în primul rînd comunități de agricultori.

Materialele aparținînd epocii bronzului se leagă nu de o locuire propriu – zisă ci mai degrabă de practicile funerare specifice grupului cultural Igrița datat la sfîrșitul epocii bronzului, iar cercetările ulterioare vor preciza caracterul și funcționalitatea acestor descoperiri.

De o mare importanță sînt materialele aparținînd epocii dacice, astfel de materiale

fiind deosebit de rare în peșteri. Apariția acestor materiale nefiind accidentală, noi le plasăm pînă la viitoarele abordări în cadrul manifestărilor ce țin de practicile religioase.

Materialele aparținînd epocii medievale sînt relativ ușor de încadrat, însă cel mai interesant aspect legat de acestea este prezența lor în peșteră. Din punct de vedere tipologic – cronologic, aceste materiale se datează în intervalul cuprins între secolele X-XI. Această perioadă este una destul de frământată fiind

caracterizată de conflicte; în secolul X maghiarii controlează zona de câmpie iar spre mijlocul secolului XI încep pătrunderile în zonele piemontane. Prezența materialelor medievale aici poate fi pusă pe seama conflictelor din această perioadă, fiind pînă în prezent unul dintre primele documente arheologice și cel mai vechi care atestă prezența elementului autohton în aceste zone.

De altfel, prima atestare documentară a satului Meziad apare tîrziu, la 1552, în prima conscripție a comitatului Bihor. Acest fapt indică prezența cu mult înainte a unor comunități stabilite aici. Cercetările de teren nu au certificat pînă acum existența unei așezări medievale timpurii aici, însă dat fiind numărul redus al acestor cercetări nu este exclus ca această așezare să fie identificată în următorii ani.

Din perioada secolelor XVIII- XIX provin o serie de informații obținute în teren, dar și identificate sub formă de semnături pe pereții peșterii. Este puțin probabil ca peștera să fi fost folosită ca adăpost și nu trebuie omis faptul că din această perioadă provin și primele informații legate de ea și de intrarea acesteia în circuit turistic.

Un ultim aspect pe care vrem să-l supunem atenției este descoperirea pe unul din pereții peșterii a unui însemn legionar scrijelit. Prezența unor legionari în Meziad ne-a fost certificată de o serie de localnici și este foarte probabil ca aceștia să se fi refugiat aici ori în timpul prigoanei ori după sfîrșitul războiului.

Din cele de mai sus rezultă că, dincolo de a fi un monument al naturii uitat oarecum, peștera Meziad este una dintre cele mai bogate peșteri în materie de informație științifică, fiind în acest sens un domeniu extraordinar de cercetare interdisciplinară. Se recomandă în acest sens continuarea cercetărilor mai ales că cel puțin din punct de vedere arheologic această zonă era necunoscută pînă debutul cercetărilor noastre.

Călin Ghemiș, arheolog

Foto: Andrei Posmoșanu, Călin Ghemiș

PROGRAMUL EXPOZIȚIILOR ȘI MANIFESTĂRILOR CULTURALE ȘI ȘTIINȚIFICE EXHIBITIONS

Expoziția artiștilor plastici orădeni contemporani, organizată cu ocazia Zilei Culturii Maghiare, Secția de Artă, 22 ianuarie-februarie

The exhibition of the contemporary fine artists from Oradea, January, 22- February

Expoziție de pictură - tabăra internațională de la Hortobagy (Ungaria), Secția de Artă, 28 februarie

Painting exhibition - internationaly camp from Hortobagy (Hungary), February, 28

Expoziție de pictură a artistului Ștefan Torkos (România), Secția de Artă, 5 martie-6 aprilie

The painting exhibition of the artit Ștefan Torkos (Romania), March, 5- April, 6

Expoziție de pictură și intermedia Teofil Știop, Secția de Artă, Sala Albă, 9 aprilie-11 mai

The painting and intermediart exhibition of the artist Teofil Știop, April, 9-May, 11

Expoziție de pictură și grafică Miklos Ioan, Secția de Artă, Sala de Onoare, 9 aprilie-11 mai

Painting and graphic exhibition of the artist Miklos Ioan, April, 9-May, 11

Drumul crucii, expoziție de icoane pe sticlă, Secția de Etnografie, 23 aprilie-14 mai

The exhibition of icons on glass The road of the cross, April, 23-May, 14

Sculptură în os de pește, expoziția artistului plastic Alexandrina Bănică, Medgidia, Secția de Științele Naturii, iunie

The exhibition of the artist Alexandrina Bănică Sculpture in fish bone, June

Expoziție aniversară de sculptură Vida Geza, Secția de Artă, în cadrul Zilelor Muzeului Țării Crișurilor, 14 mai-22 iunie (sub rezervă)

Aniversary sculpture exhibition of the artist Vida Geza, May, 18-June, 22

Gala diplomelor, realizată în colaborare cu Facultatea de Arte Vizuale, 1-6 iulie

The exhibition of the graduates from the Faculty of Fine Arts, July, 1-July, 6

programul Muzeului Ady Endre
time table of Ady Endre Museum:

Luni/Monday – închis/closed
Marți/Tuesday – 10.00-14.00; 16.00-18.00
Miercuri/Wednesday – 10.00-15.00
Joi/Thursday – 10.00-14.00; 16.00-18.00
Vineri/Friday – 10.00-15.00
Sîmbătă/Saturday – 10.00-15.00
Duminică/Sunday – 10.00-14.00; 16.00-18.00
adresa/adress: Oradea, Parcul Traian nr. 1
Momentan, muzeul se află în renovare
Currently, this museum can't be visited

---

programul Muzeului Iosif Vulcan
time table of Iosif Vulcan Museum:

Luni/Monday - închis/closed
Marți/Tuesday - 10.00-15.00
Miecuri/Wednesday - 10.00-14.00; 16.00-18.00
Joi/Thursday - 10.00-15.00
Vineri/Friday - 10.00-14.00; 16.00-18.00
Sîmbătă/Saturday - 10.00-14.00; 16.00-18.00
Duminică/Sunday - 10.00-15.00
adresa/adress: Oradea, str. Iosif Vulcan nr. 16

Programul muzeului Time table

	1.04 – 1.11	1.11 – 1.04	
Luni	Închis	Closed	Monday
Mărti	10 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Tuesday
Miercuri	10 ⁰⁰ – 18 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Wednesday
Joi	10 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Thursday
Vineri	10 ⁰⁰ – 18 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Friday
Sâmbătă	10 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Saturday
Duminică	10 ⁰⁰ – 18 ⁰⁰	9 ³⁰ – 16 ⁰⁰	Sunday

Editat de Muzeul Țării Crișurilor, Secția de Relații publice și Expoziții
Published by the Department of Public Relations and Exhibitions of the Criș
County Museum,

adresa/adress: România, Oradea, B-dul Dacia nr. 1-3,

tel: 0040/259/412725;412724, fax: 0040/259/479918, e-mail: mtariicrisurilor@yahoo.com

<https://biblioteca-digitala.ro>